

6. HALK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMA SONUÇLARI SEMPOZYUMU'NUN ARDINDAN

Serpil AYGÜN CENGİZ

“İstenilen hedefe ulaşmak için folklor araştırmalarının ana damarının değiştirilmesi, yanı sıra da derinleştirilip genişletilmesi gerektiği açıkça ortadadır. Folklor eksantrik bir şey olarak, bir tuhaflık ögesi ya da pitoresk bir öge olarak değil, çok ciddi bir şey olarak, ciddiye alınması gereken bir şey olarak düşünülmelidir. Ancak bu şekilde folklor öğretimi daha etkili olacak ve gerçekten de geniş halk kitleleri arasında yeni bir kültürün doğuşunun yolu açılacaktır...”

Antonio Francesco Gramsci*

“1960’lı yıllardan beri Amerika’da folklor metinleri yayımlamak modası tarihe karışmıştı. Çünkü Amerika’da ve Avrupa’da özellikle İskandinav memleketlerinde on binlerce sayfalık metinler toplanmış, arşivlenmiş, araştırma bekliyordu. Bu nedenle hiçbir dergi yeniden masal, türkü, bilmece metinleri yayımlamıyordu. Mutlaka yorum bekleniyordu. Yorum için bir yandan teorik bilginiz olacak, bir yandan da yorumunuzu sosyoloji ve psikoloji gibi sosyal bilimlerden birine dayanarak yapacaksınız.”

İlhan Başgöz**

“Yeni bağlamlara yerleştirilen ve üretilen folklor yeni folklor janrları (türleri) üretmektedir.”

Rudolf Schenda (akt. Linda Dégh)***

Giriş

23-25 Mayıs 2017 arasında Ankara’da düzenlenen *6. Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu*’nun ardından bir değerlendirme yazısı yazmayı düşünüyordum. Kararımı kesinleştirmeme sebep olan olay, sempozyumun kapanış toplantısında yaptığım konuşmanın ardından yerime geçtiğimde, yanımdaki koltukta oturan bir meslektaşımın bana, “Biraz halkbilimci ol” demesi oldu.

Benim için bu sempozyumun hikâyesi, sempozyumun kamuya ilanından önce

* Alıntı, David Forgacs’ın yayına hazırladığı *Gramsci Kitabı –Seçme Yazılar 1916-1935*’tendir (Forgacs, 2012: 448).

** Alıntıyı, İlhan Başgöz’ün kendi hayat hikâyesini anlattığı *Gemerek Nire Bloomington Nire* adlı kitabından yaptım (2017: 313). Başgöz’ün, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki akademik çalışmalarını kitabında aktarırken halkbilim alanında kuramsal çalışmalarla karşılaşmasını anlattığı bölüm (2017: 310-316) bu yazımda alana değgin tartıştığım ana başlıklardan birinin de konusudur.

***Linda Dégh’in aktarmasından yapılan alıntı Dégh’in Rudolf Schenda’nın folklor çalışmalarından da çokça bahsettiği *American Folklore and the Mass Media* adlı kitabından (1994: 2) yapılmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Halk Kültürü Bilgi Yönetimi Dairesi Başkan Vekili Aysun İmirgi'nin beni telefonla arayarak oturmardan birinin başkanlığını yapıp yapamayacağımı sormasıyla başladı. Elbette büyük bir mutlulukla kabul ettim. Üç gün boyunca sunulan kırk bir bildirinin (birini son gün sempozyuma gelirken trafikteki bir sorun nedeniyle ne yazık ki kaçıarak) tamamını not tutarak dinledim. Sempozyum boyunca bildirimleri dinlerken folklor araştırmacılarının zihinsel coğrafyasını anlamaya çalıştım. Sempozyumla ilgili bir değerlendirme yazısı yazmayı düşünürken son oturum sırasında Halk Kültürü Bilgi Yönetimi Dairesi Başkan Vekili Aysun İmirgi "Kapanış ve Değerlendirme" bölümünde Genel Müdür Yardımcısı Vekili Yusuf Şahin'in yapacağı kapanış konuşması öncesinde söz alarak sempozyumu değerlendiren bir konuşma yapıp yapmayacağımı sordu ve ben de sevinçle kabul ettim. Ardından büyük bir heyecanla üç gün boyunca tuttuğum notları süratle bir araya getirerek kapanış oturumu için bir sunum hazırladım. Şu anda okumakta olduğunuz yazı sempozyumda yaptığım konuşmamın gözden geçirilerek genişlettiğim versiyonudur.*

1. Sempozyum Hakkında

Kültür ve Turizm Bakanlığı 1994 yılından beri *Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu* düzenliyor. Sempozyumun ikincisi 1998'de, üçüncüsü 2004'te, dördüncüsü 2010'da ve beşincisi 2011'de yapılan sempozyumun altıncısı bu sene 23-25 Mayıs 2017 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirildi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Okan İbiş, Genel Müdür Yardımcısı Vekili Yusuf Şahin, Halk Kültürü Bilgi Yönetimi Dairesi Başkan Vekili Aysun İmirgi ile Şube Müdürü Gülşen Balıkcı'dan oluşan Sempozyum Yürütme

* Bu yazıyı hazırlarken sıkıştığım her konuda arayıp bilgi istediğim Kültür ve Turizm Bakanlığı Folklor Araştırmacısı İbrahim Aslan'a yardımları ve Meryem Karagöze taslak halindeyken metne yönelik eleştirileri için teşekkür ederim. Ayrıca metnin taslak halini görerek eleştirilerini ileten Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Metin Karadağ, Ankara Üniversitesi (emekli) öğretim üyesi Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı, Türk Dil Kurumu çalışanı Uzman Adem Terzi, Celal Bayar Üniversitesi öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Gürol Pehlivan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Turizm Uzmanı Solmaz Karabaşa, Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Meryem Bulut, Giresun Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Günseli Bayraktutan ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Folklor Araştırmacısı Tülay Aslıhak Uğurelli'ye de teşekkür ederim. Bu yazımı çok önemseyerek özenli bir okumayla değerlendiren Kültür ve Turizm Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanı Ayşe Terzi'ye de ayrıca çok teşekkür ediyorum. Halkbilim alanıyla ilgili hukuk bağlamında önemli bir konuyu da yeri gelmişken burada belirtmek isterim: Benim, Ayşe Terzi'yle tanışıklığım TÜBİTAK SOBAG 114K576 Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması başlıklı proje çalışmamız kapsamında kendisinin Türk Dil Kurumu'nda çalıştığı zamanlara denk geliyor. Daha sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Mevzuat ve Uygulama Alt Yapısını Geliştirme Çalışma Grubu'na (grup başkanlığını yürüten Bakanlık Müfettişi Özgür Semiz'in davetiyle) katıldığım da bu kez Somut Olmayan Türk Kültür Mirası Dairesi Başkanı olarak Ayşe Terzi'yle yeniden karşılaştım. Özgür Semiz ve Ayşe Terzi dışında, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Arzu Oğuz, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Temsilcisi Doç. Dr. Gülin Ögüt Eker, Devlet Opera ve Balesi AB Telif Hakları Koordinatörlüğü'nden Dr. Ayça Nur Kıp Akyol, Bakanlık Kültür ve Turizm uzmanları Çiğdem Namlı Özsoy, Cennet Alas Şekerbay, Solmaz Karabaşa, Serkan Emir Erkmen ve Gültekin Dündar'dan oluşan bu komisyonda Kasım 2016'da başlayan ortak çalışmamız Haziran 2017'ye kadar haftada bir düzenlenen toplantılarla sürdü ve "Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Kanunu" taslağı ortaya çıktı. Bu kadar emekle hazırlanan kanun taslağının akıbeti umarım, Murat Katoğlu ile Sedat Veyis Örnek'in "Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu Yasa Taslağı" başlığıyla hazırladığı, fakat 1979'da hükümetin değişmesiyle beraber rafa kaldırılan alanımızla ilgili önceki kanun taslağının (Katoğlu ve Örnek, 2015: 547) gibi olmaz.

Kurulu'nun yanı sıra Sempozyum Sekreteryası sorumluluğunu folklor araştırmacıları Ayşe Akman, Cemile Yılğın Demir Dalar ve Metin Göl üstlenmişti. Sempozyum açılış programı kapsamında, Milli Kütüphane Sergi Salonunda, Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi'nde bulunan eserlerden örneklerin yer aldığı “Geleneksel El Sanatları ve Türk Süsleme Sanatları” temalı bir serginin açılışı yapıldı.

Sempozyumun açılışında ilk konuşmayı “Halk Kütüphanem İçin Söyle” başlıklı projenin danışmanı Doç. Dr. Erol Yılmaz yaptı. Ardından sahnede verilen küçük bir konserin ardından Halk Kütüphaneleri Platformu'nun hazırladığı “Halk Kütüphanem İçin Söyle” adlı video* izlendi. Bu çalışmada emeği geöen kütüphanecilere ödülleri verilip ardından Kemal Atangür ile yordak Ufuk Ertekin tarafından geröekleştirilen Karagöz gösterisinde yer alan *Karanfilzade Tarçın Bey* de kütüphaneci olarak sunulunca ister istemez salonda folklor araştırmacıları arasında gülüşmelere yol aöan bir dalgalanma oldu. Ben de oyunda *Karanfilzade Tarçın Bey*'le evlenmeyi öok isteyen Abdurrahman Paşa'nın kızının hem bir adı olmasını (öünkü sahnelenen oyunda *kadının adı yoktu* yine) hem de Tarçın Bey'in bir kütüphaneci olarak değil de (halk kültürü konulu bir sempozyumda bulunduğumuz için) bir folklor araştırmacısı olarak sunulmasını öok isterdim (fakat Karagöz oyunlarının yeni bir bakış aöışıyla gözden geöerilmesi konusu sanıyorum Alpay Ekler'le uzun uzun tartışılması gereken ayrıntılı ve derin bir mesele). Karagöz gösterisinden sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürü Okan İbiş ve ardından Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Hüseyin Yayman konuştu. Okan İbiş'in konuşmasının odağında geleneksel kültürün korunması ve yaygınlaştırılması ile bu amaö için teknolojiden yararlanma yollarının geliştirilmesi gerekliliği; Hüseyin Yayman'ın konuşmasının merkezinde ise kültürün Türkiye'nin “yumuşak gücü” olduğu vurgusu vardı (ki sanıyorum bu vurguda hem 3-5 Mart 2017'de geröekleştirilen *III. Millî Kültür şürası*'na hem de son günlerde siyasi iktidarın üzerinde durduğu kültürel hegemonya tartışmalarına bir atıf vardı).

Sempozyumda -daha önce ilan edilen- 43 bildiriden 41'i sunuldu. Sunulan bildirilerin -sunan kişilerin soyadına göre abecesel sırayla- listesi şöyle:

Döndü Aköay Odabaşı, “Gündeliköi Kadınların Folklorik Aöıdan Değerlendirilmesi”; **Ayşe Akman**, “Büyükada'da Dilekler Zamanı; Aya Yorgi Günü Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”; **Emel Al Budakoğlu**, “Muğla Tarhanası”; **Betül Aslan**, “Beypazarı'nda Çocukluk öağı Uygulamaları”; **İbrahim Aslan**, “Beypazarı Ölüm Gelenekleri”; **Tülay Aslıhak Uğurelli**, “Halk Hekimliği Kapsamında Ocaklık Geleneği ve öorum Kargın Köyü Derma Ocağı”; **Bölent Canımoğlu**, “Hatay'da Ney Yapımı”; **Abdullah Cansız**, “Bayburttta Geleneksel Ehram Dokumacılığı ve Günümüzdeki Durumu”; **Nuray öırpıcı**, “Somut Olmayan Kültürel Miras Korumalarında Müzeler ve Etkileşimli Eğitim Örneklere”; **Kenan öiftöi**, “Aydın Masallarında Kadın Motifi”; **Mahmut**

* Video, Youtube'da <https://www.youtube.com/watch?v=32yLqhUWQ70> adresinden izlenebilmektedir.

Davulcu, “Antalya Yöresinde Deve ve Devecilik Kültürü: Halkbilimsel Bir İnceleme”; **Hüseyin Demir**, “Masallar mı Gerçek, Yoksa Gerçekler mi Masal?”; **Cemile Yılgin Demir Dalar**, “Ölüm Anı ve Sonrası Uygulamalarında Nevşehir Örneği”; **Ebru Ekici**, “İpekböcekçiliği ve Dokumacılığı Üzerine Bir Araştırma Milas-Çomakdağ-Kızıllağaç”; **Mümtaz Fırat**, “Balıkçılık Bağlamında Nuh, Hızır ve Yunus Söylenceleri”; **Aycan Harsırcılar**, “İzmir İli Geleneksel Kadın Giyimi”; **Ceren Göğüş**, “Amasya Çocuk Oyunları ve Oyuncakları Kitabı’na İlişkin Çalışma Süreci”; **Yasemin Gümüş**, “Geçmişten Günümüze Ayakkabıcılık ve Safranbolu’da Yemenicilik”; **Gül İnce**, “Hatay’da Ziyaret Fenomeni ve Kutsalın Tezahürü”; **Solmaz Karabaşa**, “Somut Olmayan Kültürel Miras Çalışmaları”; **Zuhal Kasap**, “Yozgat’ta Sohbet Kültürü ‘Oda Yakma Geleneği’ ”; **Rıdvan Kayhan**, “Edirne Kırsal Mimarisi”; **Berna Kesmen**, “İnsan-ı Kâmillerle Süregelen Anadolu İrfan Geleneği”; **Muhsin Koç**, “Halk Edebiyatı Çalışmalarında Derleme Yöntemleri Üzerine Bir Değerlendirme”; **Nuray Komser**, “Sözlü Kültür Ortamının Gezici Seyyar Satıcıları ‘Çerçiler’ ”; **Zedal Kondakçı**, “Bursa’da Boza Kültürü”; **Zekeriya Kurtulmuş**, “Kırklareli Bektaşilerinde Nevruz, Topçu Baba ve Gül Baba Etkinlikleri”; **Hakan Sinan Mete**, “Malatya-Arguvan Yöresi Halk Müziğinin Biçimsel Özellikleri Hakkında Bir Değerlendirme”; **Tanju Ozanoğlu**, “Mahalli Sanatçı Rıza Yağız ve Şentürk İyidoğan’ın Müzikal Hikâyesi”; **Tanju Ozanoğlu** ile **Kemal Karademir**, “Geleneksel Okçuluk Çalışması Üzerine Bir Değerlendirme”; **Mehmet Öcal** “Türkülerde Kadın ve Kadın Ağzı Türküler”; **Nilüfer Zeynep Özçörekçi Göl**, “Karagöz Oyunlarındaki Göstermeliklerin Halk Kültürü Açısından Değerlendirilmesi”; **Müfit Ozan Özdemir**, “Sinop’ta Hıdrellez Kutlamaları ve Bolluk Aşısı Törenleri”; **Süveyla Özmen Akpınar**, “Bursa’da Süpürge Yapımı”; **Alparslan Santur**, “Anadolu Halk Hekimliğinde Dinsel/Büyüsel Boyutuyla Deve (Etnolojik Bir Yaklaşım)”; **Hüseyin Sevindik**, “Ürgüp Yeşilöz Köyü’nde Günümüzde Yaşatılan Köy Odası Geleneği”; **Hüseyin Şahin**, “Arguvan Halk Kültüründe Askerlik Geleneğinin Dünü ve Bugünü”; **Mesut Şirin**, “Gaziantep’te Sahre Kültürü”; **Ertuğrul Özkanat**, “Sivas İli, Hafik İlçesi Pir Hüseyin Köyü’nde Mevsimlik Bayramlar ve Evlenme Gelenekleri”; **Zekiye Tütüncü Aydın**, “Bolu ‘Ekmek Atma’ Geleneği ve Hamur İşleri” ve **Yılmaz Ulus**, “Hatay’da İpekböcekçiliği”

Dokuz oturumdan oluşan sempozyumun oturum başkanlıklarının her biri iki kişi tarafından yönetildi; her oturumda bir öğretim üyesi ve bir folklor araştırmacısı birlikte oturum başkanlığı görevini yürüttü: Prof. Dr. Özkul Çobanoğlu ile Aysun İmirci, Prof. Dr. İsmet Doğan ile Gülşen Balıkçı, Doç. Dr. Cenk Güray ile Hüseyin Sevindik, Doç. Dr. Türker Eroğlu ile Hüseyin Şahin, Prof. Dr. Serpil Aygün Cengiz ile Alparslan Santur, Prof. Dr. Aysen Soysaldı ile Zekeriya Kurtulmuş, Prof. Dr. Nursen Özkul Fındık ile Ayşe Akman, Doç. Dr. Evrim Ölçer Özinel ile Hakan Sinan Mete, Prof. Dr. Nebi Özdemir ile Tanju Ozanoğlu oturumları birlikte yönettiler. Öğretim üyeleri oturum başkanlıkları sırasında kendi yorumlarıyla oturumları renklendirdiler, fakat eş oturum başkanlığı yapan folklor araştırmacılarının sesini doğrusu çok da fazla duymadık. Kendi adıma

söylemem gerekirse oturum başkanlığı yapan folklor araştırmacılarının meslektaşlarının sunumlarıyla ilgili olarak neler düşündüğünü duymak isterdim. Bunun dışında elbette oturumlar tamamlandıktan sonra folklor araştırmacıları (sıklıkla değil belki ama) ara ara hem birbirlerini eleştirdiler hem de merak ettikleri konularda sorularını sordular ki ben kişisel olarak bunun çok değerli olduğunu düşünüyorum.

2. Sempozyumda Sunulan Bildiriler Üzerine

Sempozyumun “Kapanış ve Değerlendirme” bölümünde değerlendirmemi yapmak üzere sahneye davet edildiğimde konuşmamı bildirimlerin biçimi ve içeriği olmak üzere ikiye ayırarak yaptım. Burada da söylediklerimi yineleyeceğim.

2.1. Sunulan Bildirilere Biçimsel Açıdan Değiniler

Bildirilerde biçimsel açıdan en çok dikkatimi çeken sunulan metinlerin geniş kapsamı ve araştırmacılara ayrılan on beşer dakikalık sürenin yetmeyişi oldu. Örneğin Mahmut Davulcu'nun “Antalya Yöresinde Deve ve Devecilik Kültürü: Halkbilimsel Bir İnceleme”, Hüseyin şahin'in “Arguvan Halk Kültüründe Askerlik Geleneğinin Dünü ve Bugünü”, Ceren Göğüş'ün “Amasya Çocuk Oyunları ve Oyuncakları Kitabına İlişkin Çalışma Süreci” ile Nilüfer Zeynep Özçörekçi Göl'ün “Karagöz Oyunlarındaki Göstermeliklerin Halk Kültürü Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı konuşmaları bildiri sınırlarını çokça aşan bir içeriğe sahipti. Araştırmacıların sunumlarına hazırlık aşamasında gerçekten çok uzun bir süre ayırdıkları ve ele aldıkları konunun tüm detaylarına hâkim oldukları belli oluyordu; fakat on beş dakikalık bir bildirin kapsamı aslında çok daha dardır, nitekim bazı araştırmacılar kendilerine ayrılan süre içerisinde konuşmalarını tamamlayamadılar. Sunumlarda ben şöyle bir telaş da sezdim: Bundan önceki *Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu 2011*'de yapıldığı için belki de, araştırmacılar işte uzun bir aradan sonra çalışmalarını sunmak için bir araya geldiğinden sanıyorum, büyük bir heyecan ve telâş içinde yaptıkları çalışmalarının tüm içeriğinden bahsetmek istediler. Örneğin, “Amasya Çocuk Oyunları” üzerine sunulan bildiri de çok geniş içerikliydi, nedenini de sonradan anladım ki Amasya çocuk oyunları üzerine meğer proje yapılmış ve projenin kitabı 2014'te tamamlanmış olduğu halde hâlâ basılmamış. Dolayısıyla *Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu*'nun her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmesinin yapılan araştırmaların hem daha sağlıklı sunumunu hem de bildirimlerin paylaşımını/görünürlüğünü artıracak olması bakımından büyük yarar sağlayacağı kanısındayım. Düzenli olarak alanla ilgili bu toplantıların yapılmasının yanı sıra önceki yıllarda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayımlanan *Türk Halk Kültüründen Derlemeler* gibi alana özgü süreli yayınların yeniden yayın hayatına dönmesi eminim ki halkbilim çalışmalarına bir ivme kazandıracaktır.

Bildirimlerin biçimiyle ilgili diğer bir sorun da hazırlanan *PowerPoint* sunumların

bir kısmının *PowerPoint* sunu hazırlama kurallarına uygun olmaması nedeniyle sözlü sunumları yeterince destekleyememiş olmasıydı. Aslında *PowerPoint* sunum teknikleri son derece basittir: Slaytlarda 20 puntodan küçük yazı olmaması, çengelli font kullanılmaması, olabildiğince az yazı olması gibi kurallara uyulması, bildirilerin verimli paylaşımını artıracaktır. Konuyla ilgili kısa bir eğitimin bu sorunu çözebileceği kanısındayım.

PowerPoint sunumlarda yer alan görseller konusu ise ayrıca ele alınmayı gerektiriyor. Sunularda görsellerle ilgili dikkatimi çeken belli başlı sorunlar şu şekilde listelenebilir: 1) Bazı sunularda toplamda çok az, bazı sunularda ise çok sayıda görsel kullanılmıştı; 2) Bir slaytta birden çok görsel kullanımı yoğundu ve bu durum görsellerin alınmasını zorlaştırdı; 3) Bazı sunumlarda hakkında konuşulan konuyla ilgili olarak popüler kültür metinlerinden alınan görseller vardı, ancak eğlendirici olmakla birlikte bu tarz slaytların (telif hakları konusu bir tarafa) ulusal bir sempozyuma uygun metinler olmadığı kanısındayım; 4) Araştırmacıların alan çalışmalarından sundukları fotoğrafların çok azında kendileri de görünüyordu, bu durum araştırmacının kendisini saha çalışmasında özne konumunda tutarken araştırılanı nesne konumuna yerleştiren eskil bir alan bilgisiyyle hareket ettiğini göstermektedir düşüncesindeyim ki bu da kanımca halkbilim için (aşağıda değindiğim) çok önemli bir tartışma konusudur.

2.2. Sunulan Bildirilere İçerik Açısından Değerler

Sempozyumda sunulan bildirilerin içeriğine üç alt başlık altında değerlendirilebileceğini düşünüyorum: Bildirilerin kuramsal ardalanı, bildirilerde özdeşimsel yaklaşım sorunsalı ve folklor alanının bildirilerde çizilen sınırları.

2.1. Bildirilerin Kuramsal Ardalanı

Bilimsel olarak bir sorunu ele alıp tartıştığımızda bir paradigmanın altında kalmadan konuşabilmenin olanaksızlığı ortadadır. Thomas Kuhn, *Bilimsel Devrimlerin Yapısı*'nda paradigma teriminin bir anlamının "belli bir topluluğun üyeleri tarafından paylaşılan inançların, değerlerin, tekniklerin bütününe temsil etmek" olduğunu söylemektedir (1995: 179). Kendi şemsiyesi altında kuramları barındıran paradigma, esasen her yaklaşımın da çatısında bulunmaktadır. Dolayısıyla kuramsız bir araştırma yapmak mümkün değildir. Öyleyse, her folklorcunun çalışmasında var olan bir (veya eklektik) kuramsal ardalandan söz etmek olanaklıdır. Sempozyumda sunulan bildirilerin kuramsal ardalanı ile ilgili sorun kuramsal bir yaklaşımın olmaması değil, fakat bu ardalanların (bildirilerin çoğunda) derinlemesine işlenmemiş oluşudur. Örneğin; kadın folkloruyla ilgili bildirilerde feminist kuramların, çocukluk çağı uygulamaları konulu bildiride çocuk gelişimi kuramlarının ve çocuk oyunları konulu bildiride oyun kuramlarının, müzikle ilgili bildirilerde etnomüzikoloji kuramlarının derinlemesine ele alınmamış olması sahadan derlenen ve/veya üzerinde çalışılan malzemenin ayrıntılı bir çözümlemesinin yapılmasına ne yazık ki engel olmaktadır. Derleme ve kuramsal çalışmanın birbirine uzak

düşmesi meselesi alanımızın en eski sorunlarından biri olsa gerek. 1983'te Levent Soysal " 'Folklorun Teorisi' Nedir?" başlığıyla yazdığı bir yazıda "Folklorla uğraşan, bilimsel olmak isteyen herkes bu ayırımın bilincinde olarak, her iki çalışmanın da gereklerini yerine getirmek zorundadır. Derleme ve kuramsal çalışma birbirinin karşıtı olmadığından birini yeğ tutmak söz konusu olamaz. Ülkemizdeki çalışmaların ulaştığı bu noktada, artık derlemeciliği kuramsal çalışmayla birleştirmek, folklorculuğu salt malzeme toplayıcılığı ve depoculuktan kurtarmak gerekir" demektedir (bkz. 1983: 49-53). Aslında ben, kendi adıma folklor alanında çalışan (akademi içinden ve dışından) tüm araştırmacıların hem bu sorunun farkında olduğunu hem de çözüm için çaba harcadığını düşünüyorum, fakat henüz (akademi içinde de, dışında da) bu eksikliği kapatan bir yol alınmış gibi görünmüyor.

Sempozyumun kapanış konuşmasını yaparken bu duruma dikkati çekerek halkbilim alanının halkbilime özgü ve halkbilimcilerin ürettiği kuramlardan yana (sosyoloji, psikoloji gibi disiplinlere göre) gerçekten zayıf bir alan olması nedeniyle başta antropoloji olmak üzere sosyal bilimlerin tüm disiplinleriyle iletişim içine girmemiz gerektiğini, halkbilim alanının kuramsal zayıflığına karşın içerdiği konuların zengin karmaşıklığı nedeniyle zaten *saf* bir halkbilim disiplini olamayacağını ileri sürmüştüm. Gerçekten de halkbilim kuramlarıyla ilgili olarak gerek yabancı dillerde üretilmiş gerekse Türkçe yazılmış metinlere baktığımızda alanın içinden gelen kuramcılarının alana özgü yarattığı kuramların sayısının çok az olduğunu, var olan bazı kuramların da zaten derinliğinin hayli tartışmalı olduğu açıkça görülmektedir. Fakat bu durum çalışma alanımızın zenginliğinden yararlanmamıza engel değil, tersine elimizin altındaki malzeme bizi diğer disiplinlerle çok boyutlu, derinlikli ve muhtemeldir ki verimli ortaklıklara zorlayacaktır.

2.2. Bildirilerde Özdüşünümsel Yaklaşım Sorunsalı

Kapanış konuşmama "Neden sempozyum düzenliyoruz?" diye sorarak başlamıştım. Bu sorunun ilk yanıtı doğal olarak "Araştırmak, belgelemek, kayda geçirmek, biriktirmek vs." şeklinde verilebilirdi. İyi ama, sahi tüm bu çalışmaları neden yapıyoruz? Bence, dünyayı değiştirmek için. Ben, tüm bilimsel çalışmalarımızı dünya daha adil, daha özgür bir yer olsun diye yaptığımıza/yapmamız gerektiğine inanıyorum. Dünyayı köklü bir biçimde değiştirmenin yolunun insanın kendisini değiştirmesiyle derinden bağlantılı olduğuna içtenlikle inandığım için yaptığımız her sosyal bilimsel çalışmanın da mutlak olarak özdüşünümsel olması gerektiğine inanıyorum. Batıdaki folklor çalışmalarında 1980'lerde görülmeye başlanan özdüşünümsel yaklaşımın kaynağında araştırmacının analitik bakış açısını sahada içinde çalıştığı topluluktan kendine de çevirerek iktidar, cinsiyet, etnik grup gibi çeşitli faktörlerin kendi çalışmaları üzerindeki etkilerini de araştırmasına dahil etmesi gereksinimi bulunmaktadır (bkz.: Magliocco, 145).

Özdüşünümsel bir alan araştırması yapmak, Tayfun Atay'ın dediği gibi araştırmacının "salt kendi hikâyesini yazması demek değildir", "alan çalışması deneyimi üzerine ya da alanda 'ne yaptığı' üzerine ... derin ve dikkatli olarak *düşünmesi*, bilginin kendisi ile kültürlerini öğrenmeye çalıştığı insanlar arasındaki diyalog ve etkileşim temelinde

ve iki tarafca (beraberce) nasıl üretildiği, kendisi ve diğerleri arasındaki ilişkinin ya da karşılığın” araştırmacının “algılamalarına nasıl etkide bulunduğu ve anlam yaratımını nasıl belirlediği üzerinde sorgulayıcı bir şekilde kafa yorması demektir” (1996: 84). Dünya ancak böyle değişir.

ODTÜ Felsefe Bölümü’nde son sınıf öğrencisiyken halkbilime yönelik olarak başlayan ve Ankara Üniversitesi AÜ DTCF Halkbilim Bölümü’ndeki araştırma görevliliğimden istifa ettiğim 1998 yılına kadar devam eden ilgimin odağında (her zaman kendimi anlamaya yönelik çabalarım nedeniyle) psikoloji alanına ilgim hep vardı. Belki de o nedenle 1991-1992 eğitim öğretim yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Felsefe Bölümü’nde son sınıf öğrencisiyken ODTÜ Yabancı Diller Eğitimi Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Seyfi Karabaş’la tanışıp, onunla yaptığımız kısa sohbetler sonucunda halkbilim alanında psikolojiye dair malzemenin ne denli çok olduğunu görünce şaşırıldığımı ve folklorla ilgimin böylece doğduğunu anımsıyorum.* AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkbilim Anabilim Dalı’nda yüksek lisans dersleri alırken okuduğum bazı antropoloji kitaplarının da etkisiyle psikolojik olan meselenin sadece araştırılan konuyla ilgili değil, aynı zamanda kendimizi de araştırılan konunun içinde görebilmeye ilgili bir mesele olduğunu sezmiştim. Bu sezgi sonucunda (o tarihte Doç. Dr. olan) Prof. Dr. Gürbüz Erginer’in tez danışmanlığında çocuk oyunları üzerine yüksek lisans tez çalışmam** başladığımda bir de tez günlüğü yazmaya başlamıştım. Bu yazım için yeniden tez günlüğümü elime aldığımda gördüm ki günlüğümün ilk sayfasında “9 Mayıs 1995” tarihi var ve “Merhaba tez günlüğüm! Sana tezimle ilgili duygularımı, düşüncelerimi yazacağım. Bunun ne işe yarayacağını tartışmayalım, e mi?! Şimdilik, hiç olmazsa...” diyerek ilk cümlelerimi yazmışım. Yüksek lisans eğitimime başladığım yıllarda halkbilimsel bir çalışmayı özdüşünümsel yapmam gerektiğini belli belirsiz, sezgisel kavramış olsam da bunu nasıl yapmam gerektiğini anlayamamıştım –önümde bu türden halkbilimsel çalışmalar olmadığı için veya bu türden bir paradigmatik bakış açısı belki de henüz folklor alanında olmadığı için –görünen o ki hâlâ da yok. Üçü Kdz. Ereğli ilçe merkezinde, altısı Kdz. Ereğli köylerinde olan dokuz ilkokulda toplam üç yüz elli çocukla birebir görüşerek oyunları derlediğim çalışmamı sürdürürken tez günlüğümün ilerleyen sayfalarında da defterime çeşitli notlar düşmüşüm: Örneğin 3 Mayıs 1996 tarihini yazdığım sayfada, çocuk oyunlarını derlemek için kaldığım köyde şöyle yazmışım: “Benim çalışmam okulda merak konusu oldu: Beşinci sınıflarla çalışırken birinci sınıflar pencerenin önüne gelerek ‘Küçük Ayşe Küçük Ayşe’ oyununu bağıra çağıra oynamaya başladılar”; 10 Mayıs 1996’da kaldığım başka bir köyde ise tuttuğum notta köy ilkolundaki çocukların “içinde ayıp sözcükler bulunan sayısmacaların ‘çocuklara göre’ ayıp yerlerini bana kıkırdamadan” söyleyemediklerini yazarak devam etmişim: “

* Yine o yıllarda ODTÜ’ye gelerek Keloğlan ve sinema üzerine verdiği bir konferansını dinlediğim Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Dr. Nazlı Bayram Kırmızı’nın konuşmasından da lisans öğrencisi olarak çok etkilendiğimi de anımsıyorum.

** Kdz. Ereğli’de *Çocuk Oyunlarının Halk Bilimsel Açısından İncelenmesi* (1996) başlıklı yüksek lisans tez çalışmam Ankara Üniversitesi Açık Erişim Sistemi’nden (<http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/24839/>) ulaşılabilir.

‘Öğretmenim, yazalım’ dediler. Bana söyleyemediklerini yazdılar”. Tez günlüğüme bu ve benzeri –bugünden bakınca hayli naif ama aynı zamanda çocuk oyunları derleme teknikleri üzerine bir tartışma yaratma olanağı barındıran- pek çok değerlendirme cümlesi yazmışım.

Tez günlüğümü alan çalışmamı tamamlayıp Ankara’ya döndüğümde danışmanıma gösterdiğimi, ama kendisinin bu yaptığım şeyin bilimsel olmadığını, tezin içine ise hiçbir biçimde yerleştirilemeyeceğini söylediğini bugün gibi hatırlıyorum. Tez danışmanımın gösterdiği tepkinin arkasında kendisinin klasik halkbilim anlayışına sahip olması vardı sanıyorum. Tez danışmanım, danışmanımın hocaları Orhan Acıpayamlı ve Sedat Veyis Örnek ve Orhan Acıpayamlı’nın hocası Nermin Erdentuğ bir gelenek olarak klasik etnografi paradigması altında iş gören akademisyenlerdi. Dolayısıyla onlara göre öznelliğe dair hiçbir şey bilimsel olamazdı; yapıtlarında *durağan olana** (olduğu varsayılan) odaklanan –*durağanı saptama/belgeleme savında-* bir anlayış egemendi. Bu bakış açısına göre folklorcu alan çalışması sırasında nesnel gözlem yoluyla bilgiyi derler. Örnek’in *Türk Halkbilimi* kitabında dediği gibi araştırmacı kültüre ait olanı *açıklar, göz önüne serer, tek tek belirler* (1977: 16). Nesnel bilginin peşindeki araştırmacı ile araştırılan konu arasında o kadar belirgin bir uzaklık olmalıdır ki araştırmacı metnini yazarken “ben” bile dememelidir; nitekim tez danışmanımın yönlendirmesiyle yüksek lisans tezimde kendi düşüncemi ifade etmeye çalıştığım paragraflarımda bile kullandığım dildeki özne “ben” değil, “biz”dir. Zaten “bize göre”, “kanısındayız” veya “araştırma konumuz olan” gibi ifadeleri tezimde sıklıkla kullanmışım (1996: 35, 164). Oysa Atay’ın dediği gibi bir topluluğun “nesnel gözlem yoluyla derlenmiş ‘doğru’ bilgisini aktarma gerekçesi ile dışlanan bu ‘özel’ öykü içerisinde, antropoloğun alanda yaşadığı birçok epistemik ve duygusal karmaşa, topluluk bireyleri ile sürtüşme ve çatışmalar, korku ve kaygılar, nefret ya da sevinçler ve bunlara neden olan olaylar” yer almaktadır; fakat kullanılmaya zorlanılan bu uzaklaştırıcı (ve kanımca eksiltici de olan) “nesnel bilim dili”, var olduğu varsayılan “nesnel/doğru bilgi”yi ne kadar değiştirdiğinin anlaşılmasını engellemektedir (Atay, 2017: 194). Antropolog Douglas Hollan’ın psikanaliz ve etnografi konulu makalesinde belirttiği gibi “nesnelliğe giden yol” asla tam olarak anlayamayacağımız yanlış anlamalarla, savunmalarla, aldanmalarla dolu son derece tehlikeli bir yoldur, hatta kazanım olarak anladıklarımız bile belleğimiz ve arzumuzla zaten bozulmuş olmaya mahkumdur (Hollan, 2016: 519). İşte tam bu nedenle araştırmacının öznel öyküsünü anlatması/irdelemesi çok değerlidir.

Araştırmacının belleği ve arzusuyla zaten bozulmuş olan “etnografik anlatı”, araştırmacı ile “incelediği topluluk arasındaki güç/iktidar ilişkilerinin niteliğinden” de etkilenmektedir (Atay, 2017: 197). 6. *Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu*’nda sunulan bildirilerin çoğunda, hatta kanımca neredeyse hepsinde araştırmacıların alanda çalıştıkları konudan etkilendikleri sunumları sırasındaki heyecanlarından belli oluyordu. “Hatay’da Ney Yapımı”nı dinlerken sunumu yapanın müziğe dönük heyecanı,

* Sedat Veyis Örnek’in halkbilim alanında “durağan olanı” tanımaya yönelik çabalarının derinlikli bir çözümlemesi için Gürol Pehlivan’ın “Durağan Olanı Tanıma Macerasında Bir Akademisyenin Son Sözü: Türk Halkbilimi” başlıklı makalesine bakılabilir (2015: 271-297).

“Muğla Tarhanası” başlıklı sunumu dinlerken araştırmacının çorbanın tadını nasıl bulduğunu ağzından kaçırdığı anda kendisi de dahil hepimizin gülüşmesi, “Bursa’da Süpürge Yapımı” konulu sunumda gösterilen videoda kaynak kişinin sağında solunda araştırmacının görünen heyecanlı/huzursuz bacakları bana Atay’ın “alan araştırmasının sonuna, o araştırmaya başlamadan önceki, düşünsel, bilişsel ve duygusal konumunda varmaz” deyişinin kanıtı olarak görüldü (Atay, 2017: 193). Antropoloji alanında “1970’lerin başından itibaren ‘katılarak gözlem’den ‘katılımın gözlenmesi’ne doğru olan değişim” (Atay, 2017: 200) sonucunda artık araştırmacı kendi hikâyesini de içeren/tartışan bir anlatı oluşturmaktadır (ya da oluşturmalıdır). Folklor alanı etnografik araştırmaya dayalı olduğuna göre folklorcudan da artık beklenen kendisi ile hakkında araştırma yaptığı topluluk arasındaki etkileşimi tartışan/içeren/sorgulayan özdüşünümsel metinler üretmesidir. Zaten aslında derin bir düzeyde özdüşünümselliğin kendisi bir yorumlamadır (bkz.: Sims ve Stephens, 2011) –ki bu da halkbilimsel çalışmalarda ulaşmamız gereken düzeydir kanısındayım.*

Bu nedenle, sempozyumdaki sunularda araştırmacıların kendilerini gerek dilsel anlatımlarında gerekse alanda çektikleri fotoğraflarda göremediğimizi söylediğimde demek istediğim basitçe araştırmacının alandaki yansımaları göremediğimiz değildi. Kanımca, araştırmacılar kendileri ile topluluk üyeleri arasında olan biteni çalışma konusuna dahil etmedikleri için, başka bir deyişle özdüşünümsel halkbilim perspektifinden alan çalışmasını yapmak istemedikleri için metinlerinde araştırdıkları toplulukların üyeleriyle etkileşimlerini ve bu etkileşim sonucunda yaşadıkları entelektüel ve/veya duygusal sarsıntıları anlatmamayı yeğlediler. Belki sempozyumun en önemli, çarpıcı yanı buydu: Sunumları dinlerken nefesimizi tutmuştuk ama kulağımıza gelen ve gözümüze görünen zaten (neredeyse yüz yıldır) çok iyi bildiğimiz bir tarzın sunumuydu. Her şeye rağmen beni sempozyumda kişisel olarak hayli heyecanlandıran ise araştırmacıların sezgisel olarak folklor alanında özdüşünümsel bakışın farkında olduklarını, hatta bir yönelimleri olduğunu ama bunu nasıl ifade edeceklerini/işleyeceklerini belki de bilemediklerini düşünmem oldu.

Alan çalışmasında fotoğraf kullanımında tartışılması gereken önemli bir yeni konu da “katılımcı fotoğraf” yöntemi. “Katılımcı fotoğraf”, “mekanik bir aletin, bir veri toplama aracının katılımcıların kendi avuçlarına bırakılması”dır (Şanlier Yüksel, 2013: 151); bu etnografik yöntemde araştırmacı alanda katılımcının kendi yaşamını fotoğraflamasını ve hatta araştırmacının kendisini de fotoğraflamasını destekler (ya da sağlar); ardından bu fotoğraflar üzerine katılımcılarla görüşür. Bu araştırma yöntemi kullanıldığında hem araştırmacının daha derinlikli olarak sahayı tanıması/yorumlaması/çözümlemesi olanaklı olabilmekte hem de “[a]raştırmanın öznesi, kendisini temsil olanağına sahip olurken, imge üretim dinamiğinde daha eşitlikçi bir fırsat yaratılmaktadır” (Şanlier Yüksel, 2013:

* Özdüşünümsel bakış açısı yurt dışındaki folklor çalışmalarında artık sıklıkla karşılaştığımız bir yaklaşım; konuyla ilgili bir başka örnek metin olarak Michelle L. Stefano’nun (2016) “Critical Heritage Work: Public Folklore in the United States (2016: 585-587) başlıklı yazısına eleştirel miras çalışmaları (*critical heritage studies*) bağlamında kamusal folklor alanında özdüşünümselliğin ve diyalojik yaklaşımın önemi için bakılabilir.

151-152). “Katılımcı fotoğraf” yöntemi, yalnızca dünyadaki etnografik çalışmalar için değil, Türkiye’deki halkbilim çalışmaları kapsamında da kesinlikle yepyeni tartışmaları doğurma olanağını barındırıyor (benzer tartışma örnekleri için bkz.: Gotschi ve ark., 2009: 290-308; Byrne ve ark., 2016: 1-12).

Sempozyumda bildirileri heyecanla dinlerken “Acaba”, dedim kendi kendime, “tam da bunları tartışabileceğimiz platformları nasıl oluşturabiliriz?”

2.3. Folklor Alanının Bildirilerde Çizilen Sınırları

İngilizce olan “folklor” teriminin tarihi, bu sözcüğü William John Thoms’un ilk defa 1846’da kullanımından daha eskilere (18. yüzyıla kadar geriye) götüren Nevzat Gözaydın’ın çalışmasıyla (1992: 1021) birlikte bu konuyu düşündüğümüzde bir disiplin olarak “folklor”un yaşının iki yüzden fazla olduğunu görüyoruz. Yaklaşık iki yüz yıllık bir araştırma alanı olan “folklor”, bu kadar zamandır da tanımlanmaya çalışılıyor. Thoms, Saksonca “folklor” sözcüğünü türettiğinde folkloru “[g]eçmiş zamanların âdetleri, gelenekleri, göreneklere, batıl inançları, baladları, atasözleri ve başka şeyleri” olarak tanımlamıştı (1994: 52). Burada anahtar ifade “geçmiş zamanlar”dır; folklorun ortaya çıkışı ve gelişimine göz attığımızda folklorun çok uzun bir süre “modern” olana değil, “kırsal” olana ait bir kültür olarak görüldüğü, “geleneksel kültür”ün folklorun çalışma alanı olduğuna dair bir uzlaşım olduğunu görmekteyiz. Folklor alanının kadim sorusu olan folklorun neliği günümüzde başlangıcındaki gibi tanımlanmıyor artık. Alan Dundes’in ifade ettiği gibi “folk” 19. yüzyılda “köylüler”i imleyen bir sözcüktü, “lore” da *köylülerin* sahip olduğu donanımdı (*akt.* Oring, 2012: 177). Daha 1940 yılında Stith Thomson’un dediği gibi “folklor” sözcüğü sadece İngilizce konuşulan dünyada değil, (Thomson’un ifadesiyle *Ford* marka otomobil gibi) her yerdedir (Stith Thompson, 1940: 866). “Folklor” teriminin ilk tanımları janrların (türlerin) listelenmesi yoluyla (halk oyunları, halk mimarisi, halk tiyatrosu gibi) yapılıyordu. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu klasik sınıflandırmaların ötesinde “folklor” için çok sayıda tanım türetilmiştir.

Kırsal alanın daralıp köylülüğün ortadan kalkmaya başlamasıyla birlikte bir disiplin olarak folklorun da ortadan kalkıp kalkmayacağı tartışılırken folklor uzmanları yalnızca köylülerin değil, aslında şehirde de folklorun üretildiğini söyleyerek alanın sınırlarını yeniden tanımlama çabası içine girdiler. Bu tartışmalarla anlamlı bir doğrultuda UNESCO’nun 15 Kasım 1989 tarihli “Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore” başlıklı metninde folklor “geleneksel kültür ve popüler kültür” şeklinde tanımlanmaktadır.* Bu bakış açısının çeşitli açılımları zaman içinde ortaya çıkmıştır zaten: Örneğin, Lawrence W. Levine “The Folklore of Industrial Society: Popular Culture and Its Audiences” adlı çalışmasında popüler kültürü “endüstri toplumunun folkloru” olarak tanımlamaktadır (1992: 1371). Yine de popüler kültürü ayrı bir kulvarda gören bir grup araştırmacı bu ayrışmayı gösterebilmek için yeni

*http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13141&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html, 01.08.2017.

kavramlar türetmeyi sürdürdüler. Örneğin, Michael Dylan Foster ile Jeffrey A. Tolbert, *The Folkloresque – Reframing Folklore in a Popular Culture World* başlıklı kitaplarında popüler kültür folklorik temalar, karakterler ve imgeler ürettiğinde ortaya çıkan yeni kültürel metinler için *folkloresque* sözcüğünü öneriyorlardı (2015: vii-viii).

Steven J. Zeitlin “I’m a Folklorist and You’re Not: Expansive versus Delimited Strategies in the Practice of Folklore” (“Ben Bir Folklorcuyum ve Sen Değilsin: Folklor Pratiğinde Geniş Stratejiler Sınırlanmış Stratejilere Karşı”) başlıklı makalesinde “folklor” sözcüğü ile alanın kapsadığı konular üzerine yapılan tartışmalar sonucunda Amerika Birleşik Devletleri’nde (üniversitelerde bölümler veya dernekler gibi) bazı kurumların isimlerinde bulunan “folklor” sözcüğünün “halk yaşamı”na (*folklife*), oradan “kültürel çalışmalar”a (*cultural studies*), oradan da “kültürel miras” (*cultural heritage*) terimlerine doğru evrildiğini;* bu nedenle de işin aslı artık folklorun yeni tanımlarına gereksinimimiz olmadığını söylüyor (Zeitlin, 2000: 15-16).

Öyleyse folklorcuların bu alanda neler çalıştığına bakmak folklorun da sınırlarını anlamamızı sağlayabilecektir. Yurtdışında folklorcuların yaptıkları çalışmalar ile Türkiye’de yapılan çalışmaların sınırları arasında gerçekten de gözle görünür şekilde önemli farklılıklar var. Sempozyumda sunulan kırk bir bildirden kırkı geleneksel kültür ve sadece bir tanesi geleneksel kültür çemberinin dışında kalan bir konu -gündelikçi kadınlar- üzerineydi. Burada iki önemli nokta var: Birincisi, ele alınan geleneksel kültür temalı konuların da aslında açılması gerektiği (örneğin ölüm folkloru üzerine yapılan çalışmalarda ölümlle ilgili pratiklerin derlenmesinin yanı sıra yasın derin anlamının halk tarafından kavramsallaştırılmasının nasıl yapıldığı gibi odağı biraz daha farklı araştırmalar yapılabilir); ikincisi ise geleneksel kültür dışında duvar yazılarından internet folkloruna kadar çok çeşitli başka konuların** da çalışılması gerekliliği.

Yurt dışında folklor alanında nelerin tartışıldığına yakından bakmak da bir fikir verebilir: Örneğin, 18-20 Ekim 2017’de Bloomington’da (İndiana/ABD) düzenlenen Amerikan halkbilim çalışmalarının geleceğinin tartışıldığı *Conference on the Future of American Folkloristics*’te folklorcuların kütüphanecilik, küratörlük gibi alanlarda hangi işlerde çalışabileceğinden dijital kültürden popüler kültüre kadar geniş bir alanın içinde folklor çalışmalarının olması gereken yere kadar bu akademik alanı 21. yüzyıla taşıyacağına inanılan pek çok konu*** masaya yatırılmış. Hazırlanan web sitesinde bu konferansın düzenlenme nedeni olarak Amerika Birleşik Devletleri’nde akademide gittikçe gücünü

* Alan Dundes, Regina Bendix’in bu konuyla ilgili tartışmada “folklor” alanının isim değişikliğini başlatan kişi olarak “popüler antikite” yerine “folklor” sözcüğünü öneren William John Thoms olduğunu söylediğini belirterek isim meselesinin aslında ne kadar eski olduğunu vurgulamaktadır (Dundes, 2005: 385). Öte yandan “folklor” isminin kuramsal, pratik ve ahlaki nedenlerle kaldırılıp bu alana yeni bir isim verilmesi gerektiğini iddia eden Barbara Kirshenblatt-Gimblett ile Regina Bendix’in görüşlerine karşı durarak neden halkbilim alanı için “folklor” sözcüğünü korumamız gerektiğine dair Elliot Oring’in “Anti Anti-‘Folklore’” başlıklı yazısı ise gerçekten okunmaya değer (1998: 328-338).

** Kültür ve Turizm Bakanlığı şemsiyesi altında folklor araştırmacılarının “geleneksel kültür” dışında konuları çalışmalarını bürokrasinin folklorla bakış açısını zorunlu bir biçimde genişletmesi anlamına geleceği için elbette bu da ayrıca tartışılmalı bir konudur.

***Bkz.: <https://foaf2017.files.wordpress.com/2017/01/program-book.pdf> (07.08.2017).

yitiren bir disiplin olarak görünen halkbiliminin yeni çalışma alanları ve yeni kuramsal yaklaşımlarla güçlenmesini sağlamanın yollarını bulmak olarak gösteriliyor.*

3. Sempozyumun Dinleyicileri: İğneyi Kendimize Çuvaldızı Başkasına

Türkiye’de dünyada da olduğu gibi folklor alanında akademide olduğu kadar akademi dışında da halkbilimsel üretimler gerçekleştiriliyor. Akademi dışında üretim yapanların içinde yer alan Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü çok önemli bir (ve biricik) birim ve bu birimde çalışan “Folklor Araştırmacısı” unvanlı kişiler de folklor alanı için gerçekten çok değerli bir grup araştırmacı. Şimdiki adıyla “Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü” 1966’da Milli Folklor Enstitüsü olarak kurulduğu günden** bu yana gerek yaptırdığı araştırmalar gerek zengin arşivi gerekse sağladığı staj yapma olanağıyla folklor çalışmaları alanına katkısı muazzam olan bir birim. Tam da bu nedenden ötürü akademi ile Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü’nün halkbilimsel çalışmalar bağlamında iletişimi/etkileşimi bence çok daha güçlü olmalı. Bu iletişim/etkileşim, Bakanlıktaki araştırmacıları halkbilim programlarında yüksek lisans ve/veya doktora yapmaları için desteklemekten birlikte çeşitli toplantılar düzenlemeye, hatta birlikte proje üretmeye kadar geniş bir çeşitlilik gösterebilir. Akademisyenler ile araştırmacıların bu bağlantıyı kurabilmeleri için bir olanak olarak 6. *Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu* ise gerçekten uygun bir platformdu. Ne yazık ki sempozyumun dinleyici profilinde katılımcıların ezici çoğunluğu Kültür ve Turizm Bakanlığı folklor araştırmacılarıydı. Katılımcı olan birkaç akademisyen vardı, onlar da zaten sempozyumda oturum başkanlığı olan öğretim üyeleriydi; bu kişiler dışında sempozyuma akademik camiadan ne yazık ki pek fazla katılım olmadı. Bu sempozyumda ayrıca en çok bulunması gereken grup ise halkbilim alanında eğitim gören (bazıları ileride belki de Bakanlıkta folklor araştırmacısı olacak olan) halkbilim alanında lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim alan öğrencilerdi, fakat ne yazık ki sempozyuma katılan çok fazla öğrenci de yoktu. Kısacası *akademi*, öğretim elemanları ve öğrencileriyle bu sempozyuma rağbet etmedi. Bu sonucun sebepleri arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan kaynaklanan nedenler de gösterilebilir***; ancak önce iğneyi kendimize batırmamız gerektiğini düşünüyorum.

Sonsöz: “Biraz Halkbilimci Ol”mak Üzerine

Sempozyumun kapanış konuşmasını Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdür Yardımcısı Vekili Yusuf Şahin yaptı. Şahin, folklor çalışmalarının

*Bkz.: <https://foaf2017.wordpress.com/mission> (07.08.2017).

**Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü’nün köklü geçmişi üzerine ayrıntılı bir değerlendirme için Nail Tan’ın “Türkiye’de Kamu Yönetiminde Halk Bilimi Biriminin 50. Yılı” başlıklı yazısına bakılabilir (Tan, 2016: 229-239).

***Kültür ve Turizm Bakanlığı, bu sempozyumun duyurusunu yapmak dışında sempozyum gerçekleştiğinde de gerek web sitesinden gerekse sosyal medyadan bilgilendirmeler yaptı. (<http://basin.kulturuzturizm.gov.tr/TR,180270/6-halk-kulturu-arastirma-sonuclari-sempozyumu.html>, <https://twitter.com/TCKulturTurizm/status/867013453088772097> [14.08.2017]). Duyuru yapılması elbette önemli; resmi düzeydeki bilgilendirmelerde araştırmacıların çalışmalarına da yer verilmesinin bu üretimleri daha da olumlu etkileyeceği kanısındayım.

önemine değinerek sempozyumun başarılı geçmiş olmasından duyduğu memnuniyetini dile getirdi. Şahin'in ardından (üç gün boyunca not tutarak sempozyumdaki bildirimleri dikkatle takip ettiğim ve bunu yapan tek akademisyen olduğum için) benden bir değerlendirme konuşması yapmam istendi. Ben de kürsüye çıkarak bir konuşma yaptım. Yerime oturduğumda bir meslektaşım elini uzatıp benimle tokalaşarak konuşmamı beğendiğini söyleyip tebrik ettikten sonra antropolojiye çok vurgu yaptığımı söyledi ki kendi görüşünü ifade etmesi çok olağandı. Hemen bu cümlenin ardından, *Türk Halk Bilimi* doçenti* olan öğretim üyesi diğer meslektaşım da bana bir anda, "Biraz halkbilimci ol" deyiverdi.** Halkbilim alanında yazıp çizdiklerim bir tarafa, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkbilim Anabilim Dalı yüksek lisans programından 1996'da mezun olarak "halkbilim uzmanı" unvanı kazandığıma göre*** biraz halkbilimci sayılırım;

* Halkbilim alanında verilen doçentlik unvanıyla ilgili olarak söylemem gereken önemli bir konu var: İki sene öncesine kadar T.C. Üniversitelerarası Kurul Doçentlik Sınav Yönetmeliği'ne göre doçentlik unvanı için halkbilim alanında iki ayrı temel alandan başvuru yapabiliyordu: "Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler" temel alanından veya "Filoloji" temel alanından. Doçentlik unvanı için, isteyen adaylar "Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler" temel alanında "halkbilim" anahtar kelimesiyle, isteyen adaylar da "Filoloji" temel alanından "Türk Halk Bilimi" bilim alanından başvurabiliyorlardı. Yaklaşık iki yıl önce yapılan yeni bir düzenlemeyle (biz DTCF Halkbilim Bölümü kökenli olanların nasıl olduğunu hiç anlayamadığımız bir biçimde) "Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler" temel alanından "halkbilim" anahtar kelimesi kaldırıldı. Bu alanda çalışmaları olup da doçentlik unvanına başvurmayı isteyenler artık ya "Filoloji" temel alanından başvuru yapabiliyorlar ya da doçentlik jürisinde kendilerine gelecek olan eleştirileri göğüslemeyi göze alarak "Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler" temel alanında yer alan "Sosyal ve Kültürel Antropoloji" bilim alanından başvuru yapabilmektedirler. Halkbilim çalışmaları alanında Türkiye'de var olan bu ikilem, başka bir deyişle folklorun asıl kaynağı ve üretimi edebiyat alanında mıdır, yoksa antropolojide mi meselesi kesinlikle Türkiye'ye özgü bir problem değil. Aynı sorun örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde de var: Rosemary Lévy Zumwalt, *American Folklore Scholarship – A Dialogue of Dissent* adlı çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki edebiyat kökenli halkbilimciler ile antropoloji kökenli halkbilimciler arasındaki çekişmeyi/mücadeleyi akademik tarihçesiyle birlikte anlatıyor (bkz.: Lévy Zumwalt, 1988). Dundes, 1965'te edebiyat ve kültürün halkbilimsel açıdan çalışılması üzerine yazdığı yazıda folklorcular tarafından alanın edebiyat ve antropoloji kategorilerine ayrıştırıldığını ve bu dikotominin aynı olmasa da benzer konularda folklorcuların çalışmalarını gereksiz yere birbirinden ayırdığını söylemektedir (1965: 136). Doçentlik Sınav Yönetmeliği'nin son halinde ortaya çıkan (ve Türkiye'deki antropoloji/etnoloji kökenli halkbilim çalışmaları geleneğine büyük zarar verdiğine/vereceğine inandığım) bu düzenlemenin kanımca acilen yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Konuyla ilgili olarak (merkezi olan bu doçentlik sınavı sürdürülecekse) Üniversitelerarası Kurul Doçentlik Sınav Yönetmeliği'nin yeniden düzenlenmesinin olumlu ve alanı zenginleştirici bir başlangıç olacağını düşünüyorum.

** Burada anlattığım ve üç öğretim üyesi olarak aramızda gerçekleşen bu trilog başlı başına bir yazı konusu olmayı aslında hak ediyor. J. Barre Toelken'in "The Folklore of Academe" başlıklı yazısında (1968: 317-337) uzun uzun anlattığı gibi üçümüzün arasında cereyan eden bu trilog, akademi folklorunun üzerine tartışabileceğimiz bizden ve hayli ilginç bir örneği. Halkbilim alanını zenginleştirilecek olan çalışmalardan birinin de akademinin koridorlarında neler olduğunun anlatılması, akademi folklorunun kayda geçmesi olacaktı kanısındayım.

***1996'da Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkbilim Anabilim Dalı'nda yüksek lisansımı tamamladıktan sonra aynı Anabilim Dalı'nda doktora programına girerek derslerimi tamamlayıp yeterlik sınavından da geçiştim, fakat tez aşamasındayken Halkbilim Bölümü'ndeki araştırma görevliliği pozisyonumdan çıkartılacağımla anladığım için 1998'de istifa ederek Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde işe başladım, bu nedenle de zorunlu olarak (halkbilimden kopup) iletişim bilimleri alanında doktora yaptım. Kişisel akademik hikâyemin bir kısmını "Hikâyemiz..." başlığıyla "TÜBİTAK SOBAG 114K576 Sedat Veyis Örnek Sözlü Tarih, Biyografi ve Belgelik Çalışması" başlıklı (yürütücülüğünü yaptığım) proje kapsamında hazırladığım bir yazımda dile getirmiştim (Aygün Cengiz, 2015: 14-15). Şimdi geriye dönüp bütün bu yıllar boyunca odaklandığım akademik ilgi alanlarım ve dünyada folklor alanında neler yapıldığına da baktığımda Mikhail Bakhtin'in sözünü ettiği diyalog halindeki metinler görüşünün, metinlerarasılığın zaten belki de en çok uyduğu alanın folklor olduğunu daha açıklıkla görüyorum.

öyleyse meslektaşımın konuşmama yönelik bu olumsuz tepkisinin* gerçek nedeni neydi?

Meslektaşımın beni halkbilimci görmemesine sebep olması muhtemel en temel argümanlarımdan birisi sanıyorum, halkbilim alanının diğer disiplinlere göre kuramsal açıdan zayıf olduğunu söyleyerek alanın kendi başına bağımsız bir disiplin olarak iş göremediğini ve psikoloji, sosyoloji, tarih ve özellikle antropoloji gibi diğer disiplinlerle işbirliği yapılmasının zorunlu olduğunu dile getirmem olsa gerek. Doğruluğuna içtenlikle inandığım bu sav, elbette yalnızca bana ait değil. Batıdaki tartışmalar çerçevesinde bu görüş epeydir ileri sürülerek konuşuluyor. 1-5 Şubat 2010 tarihleri arasında Rusya’da düzenlenen *The Second All Russian Congress of Folklorists* (Zakić, 2010: 169) veya 26-30 Mart 2017 tarihleri arasında Almanya’da düzenlenen *International Society for Ethnology and Folklore 13th Congress*** gibi farklı ülkelerde gerçekleştirilen folklor kongrelerinin programlarında interdisipliner çalışmalara tam bu nedenle ne kadar önemli bir yer ayrıldığını da görmek mümkün. Türkiye’de de benzer düşüncelerin izini sürmek çok kolay: Bu yazımı (yayımlanmadan önce) okuyup eleştirmesini rica ettiğim kişilerden biri olan AÜ DTCF Halkbilim Bölümü mezunlarından Âdem Terzi, yazımla ilgili olarak gönderdiği (15.08.2017 tarihli) e-postasında folklor alanının nasıl disiplinlerarası çalışmalara mecbur olduğunu anlatırken Venüs gezegenine halkın verdiği “Kervankıran yıldızı” adının kaynağının bile (yanızca dil çalışmasıyla açıklanamayacağını ve bu adlandırmanın da) halkbilimle ilişkili olduğunu söyleyerek “Türk Dil Kurumunda çalıştığımın bu yana, özellikle son dönemlerde, halk biliminin dille ne kadar sıkı ilişki içinde olduğunu, dil biliminin halk bilimi ürünlerini çözümlemede ne kadar gerekli olduğunu fark ettim. Söz ettiğim halk edebiyatı ürünleri değil sadece. Herhangi bir aletin, bir yıldızın, bir bitkinin halk tarafından adlandırılışı bile derin kültür katmanlarını barındırıyormuş” diye yazmış –ki bu görüşe kesinlikle katılıyorum.***

Amerikalı folklorcular, akademide ve kamusal alanda eskiden gördükleri ilgiyi görmediklerini, folklor eğitimi alanların artık eskisi gibi kolay iş bulamadıklarını ve

*Yeri gelmişken konuşmam nedeniyle iki olumsuz tepki aldığımı, diğer tepkinin ise bir folklor araştırmacısından geldiğini söylemek isterim. Sempozyum bittikten sonra (konuşmam sırasında adını vermeden bildirisine atfla sunumu hakkında konuştuğum folklor araştırmacılarından biri yanıma gelerek) “Bana da iyi giydirdiniz!” dedi, “Ben öyle bir şey yapmadım” dedim. “Giydirmek”, Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’teki karşılığıyla “[a]ğır sözler söylemek, hakaret etmek” demek ve ben konuşmamda kesinlikle kimseye hakaret etmedim, onur kırıcı sözler söylemedim. Hatta durum tam tersi idi; bu araştırmacının bildirisinde iki ayrı (ve birbirinden hayli farklı görünen iki) kavramı biraraya getirmesinin çok yaratıcı olduğunu, fakat bu yaratıcılığın derinleştirilmesi için yine de bir kurama dayanmak gerektiğini söyleyerek olası kuramlardan da örnekler vermişim. Burada ben yine de araştırmacıyı eleştirmem; çünkü bu tepkinin arkasında bence bırakın kamu birimlerinde, akademide bile eksikliği çok yoğun hissettiğimiz eleştiri geleneğinin yerleşmemiş olması meselesi var. “Eleştiri” diğer pratikler gibi yapıla yapıla (yazıla yazıla) geliştiğine göre bu sorunun da çaresi halkbilim alanında üretim yapanların (alandaki kaynak kişileri ve kurumları da katarak) biraraya gelmeleri ve konuşarak ve esasen yazarak düşüncelerini paylaşmalarıdır.

**Bkz.: <http://nomadit.co.uk/sief/sief2017/panels.php5?PanelID=5477> (07.08.2017).

***Disiplinlerarası çalışmalar belki de sandığımızdan çok daha yaygın olabilir diye düşünüyorum. Örneğin, Joshua Angrist, Pierre Azoulay, Glenn Ellison, Ryan Hill ile Susan Feng Lu’nun ekonomiyile ilgili çalışmaların ne ölçüde disiplinlerarası çalışmalar olduğunu ve sosyal bilimlerin diğer alanlarında ekonomi alanında yapılan çalışmalardan ne ölçüde yararlandığını araştıran bir makalelerinde antropoloji alanında 1955-2015 yılları arasında yapılan yayınlarda sosyoloji, psikoloji, ekonomi ve siyaset bilimi alanlarından yapılan yayınlara yapılan atıf sayısını gösteren tablo son derece ilgi çekici bir saptama sunuyor (Angrist ve ark., 2017: 24).

disiplinin bir düşünüş yaşadığını zaten epeydir söyleyip aralarında tartışıyorlar (bkz.: Zeitlin, 2000: 3-19; Kirshenblatt-Gimblett, 1998: 281-327). Alan Dundes, Amerika Birleşik Devletleri'nde folklor disiplininin geçmişte saygı duyulan ve onurlandırılan bir disiplinken* önemli bir düşünüş yaşamasını tartıştığı yazısında bu üzücü durumun kaynağı olarak iki neden gösteriyor: Formal bir halkbilim eğitimi almadığı halde kendisini folklorcu ilan eden kişilerin yüzeysel üretimlerinin folklor alanını zayıf bir disiplin olarak göstermesi ile halkbilimcilerin (disiplinin ilk ortaya çıktığı dönemlerde geliştirilen tarihi-coğrafi Fin kuramı benzeri) büyük kuram (*grand theory*) geliştirememiş olmaları (Dundes, 2005: 387-393). Dundes, Amerika Birleşik Devletleri'nde alan çalışması yapan pek çok folklorcunun yerel topluluklardan derledikleri verileri kuramsal bir değerlendirmeye gözden geçir(e)mediklerini söylüyor (2005: 388). Durum, Türkiye'de de kesinlikle farklı değil. Elbette yurt dışında da, Türkiye'de de kuramsal çerçevesi güçlü ve yorumlamaya dayalı önemli çalışmalar yok değil, bu tür bazı çalışmalar geçmişte üretildi, şimdi de üretiliyor; ancak Dundes'in dediğine katılarak şunu söylemek istiyorum, folklor alanında büyük kuramımız olmadığına göre ve alandan toplanan veri yığınına çoğu zaman ne yapacağımızı ise hiç bilemediğimize göre bence yapılması gereken, diğer disiplinlerle ve kuramlarla yoğun ilişki kurarak yolumuza devam etmek ve folklor alanına hak ettiği saygıyı (kuramlara dayalı eleştirel çözümlemelerle/yorumlarla) kazandırmak olmalı.

Cahit Zarifoğlu *Yaşamak* adlı kitabında, içimizdekileri açıp gösteremediğimiz için yazdığımızı, fakat yazdıklarımızın, *bizi fark edince eşyaların arasına gizlenmeye çalışan böcekler gibi* olduğunu ve sayfalar açıldıkça anlattıklarımız, *eşyayı kaldırıncı kımıldamadan duran böcekler gibi* kımıldamadan dursa da fark edildiğimizi, yine de söylediklerimizin aslında her zaman daha başka şeyler sakladığını söylüyor (2017: 123). Ben, 6. *Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu*'nun ardından düşüncelerimi hem kürsüde hem de yazımda olabildiğince açıklıkla ifade etmeye çalıştım. Satırlarım dinlendiğinde/okunduğunda bir kıpırdanma olmuyorsa konuşulanların/yazılanların üzerine tartışılması ve yazılması gerektiği içindir diye düşünüyorum. Bu nedenle, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü ile halkbilim anabilim dalları/bölümlerinin sıkı ve daha yoğun ilişki kurmasının her iki tarafın da yararına olacağını düşünüyorum; çünkü her iki paydaşın da birbirinden öğreneceği çok şey olduğuna içtenlikle inanıyorum.

1996 yılında, AÜ DTCF Halkbilim Bölümü'nde henüz iki yıllık araştırma görevlisi iken Amerikan Folklor Derneği'nin 1995 yılı toplantısının broşürü (üstelik de sadece bildiri başlıkları vardı) elime geçtiğinde duyduğum büyük heyecanı anlatmak için bir yazı yazmıştım. *Folklor/Edebiyat Dergisi*'nde yirmi bir yıl önce yayımlanan bu yazımın son üç cümlesini –bir tek sözcüğünü bile değiştirmeden- buraya olduğu gibi alarak değerlendirmemi seneler önceki heyecanımla tamamlamak istiyorum: “Bütün bu bildiri

* Dan Ben-Amos, folkloru bir disiplin olarak tarihçesiyle ele aldığı “The Name is the Thing” başlıklı yazısında folklorun hiçbir zaman bir *altın çağ* yaşamadığını, ancak tam da yapılan bu tartışmaların alanda kuramsal ve yönetsel dönüş noktaları olabileceğini söylüyor (1998: 262, 274).

ve tartışma konularından ve dünyadaki halk bilimi yayınlarından anlıyoruz ki bugün, folklor, bir bilim dalı olarak ilk ortaya çıkışından bu yana çok yol almıştır. Bu gerçekliğe rağmen folkloru dar bir alana sıkıştırmakta ısrar etmek yanlış bir tutum olarak ortaya çıkmaktadır. Yapılması gereken folkloru, ülkemizde kapalı bir kutu olmaktan kurtarmak ve bu bilim dalının çağımızdaki geniş açılımıyla konulara bakışındaki derinliği göz önüne alarak halk bilimi çalışmalarımızı sürdürmektir” (Cengiz, 1996: 159).

Kaynakça

- Atay, Tayfun (2017) “Sosyal Antropolojide Yöntem ve Etik Sorunu: ‘Klasik Etnografiden Diyalojik Etnografiye Doğru’”, *Moment Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 4(1): 189-206.
- Atay, Tayfun (1996) “Bir Kongre Tanıtım Yazısı Üzerine”, *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, Yıl 2, Sayı 3, 83-85.
- Angrist, Joshua – Azoulay, Pierre – Ellison, Glenn – Hill, Ryan – Feng Lu, Susan Feng (2017) “Inside Job or Deep Impact? Using Extramural Citations to Assess Economic Scholarship” (National Bureau of Economic Research). <http://www.nber.org/papers/w23698>, 22.08.2017.
- Aygün Cengiz, Serpil (1996) *Kdz. Ereğlisi Örneğinde Çocuk Oyunlarının Halk Bilimsel Açısından İncelenmesi*, Danışman: Doç. Dr. Gürbüz Erginer, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkbilim Anabilim Dalı (Yayımlanmamış) Yüksek Lisans Tezi. (<http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/24839/>)
- Başgöz, İlhan (2017) *Gemerek Nire Bloomington Nire – Hayat Hikâyesim...* İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ben-Amos, Dan (1998) “The Name Is the Thing”, *The Journal of American Folklore*, Vol. 111, No. 441, Summer, 257-280.
- Byrne, Eleanor - Daykin, Norma - Coad, Jane (2016) “Participatory Photography in Qualitative Research: a Methodological Review”, *Visual Methodologies*, 4 (2), 1-12.
- Cengiz, Serpil (1996) “Amerikan Folklor Derneği 1995 Yıllık Toplantısının Düşündürdükleri”, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, Sayı 2-3 (5-6), 157-160).
- Dégh, Linda (1994). *American Folklore and the Mass Media*, Bloomington, Indiana University Press.
- Dundes, Alan (2005) “Folkloristics in the Twenty-First Century”, *The Journal of American Folklore*, Vol. 118, No. 470, 385-408.
- Dundes, Alan (1965) “The Study of Folklore in Literature and Culture: Identification and Interpretation”, *The Journal of American Folklore*, Vol. 78, No. 308, 136-142.
- Foster, Michael Dylan – Tolbert, Jeffrey A. (2015) *The Folkloresque – Reframing Folklore in a Popular Culture World*, USA: University Press of Colorado.
- Forgacs, David (2012) *Gramsci Kitabı – Seçme Yazılar 1916-1935*, Çev.: İbrahim Yıldız. Ankara, Dipnot Yayınları.
- Gotschi, Elisabeth – Delve, Robert – Freyer, Bernhard (2009) “Participatory Photography as a Qualitative Approach to Obtain Insights Into Farmer Groups”, *Field Methods*, 21(3), 290-308.
- Gözaydın, Nevzat (1992) “Yine Folklor Üzerine...”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Haziran 1992, C: 1992/I, Sayı 486, 1018-1021.

- Hollan, Douglas (2016) "Psychoanalysis and Ethnography", *ETHOS Journal of the Society for Psychological Anthropology*, Vol. 44, Issue 4, 507-521.
- Katoğlu, Murat – Örnek, Sedat Veyis (2015) "Türk Halk Kültürü Araştırma Derleme Kurumu Yasa Taslağı", *Folklor/Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı*, Cilt 21, Sayı 82, 547-553.
- Kirshenblatt-Gimblett, Barbara (1998) "Folklore's Crisis", *The Journal of American Folklore*, Vol. 111, No. 441, 281-327.
- Kuhn, Thomas (1995) *Bilimsel Devrimlerin Yapısı*, Çev.: Nilüfer Kuyaş, İstanbul, Alan Yayıncılık.
- Levine, Lawrence W. (1992) "The Folklore of Industrial Society: Popular Culture and Its Audiences", *The American Historical Review*, Vol. 97, No. 5 (December), 1369-1399.
- Lévy Zumwalt, Rosemary (1988) *American Folklore Scholarship –A Dialogue of Dissent*, Bloomington, Indiana University Press.
- Magliocco, Sabina (2012) "Religious Practice", *A Companion to Folklore*, Eds.: Bendix, Regina F – Hasan-Rokem, Galit, UK, Wiley-Blackwell.
- Oring, Elliott (2012) *Just Folklore –Analysis, Interpretation, Critique*, California, Cantilever Press.
- Oring, Elliot (1998) "Anti Anti-'Folklore' ", *The Journal of American Folklore*, Vol. 111, No. 441, 328-338.
- Örnek, Sedat Veyis (1977) *Türk Halkbilimi*, Ankara, İş Bankası Kültür Yayınları.
- Pehlivan, Gürol (2015) "Durağan Olanı Tanıma Macerasında Bir Akademisyenin Son Sözü: Türk Halkbilimi", *Folklor/Edebiyat Dergisi Sedat Veyis Örnek Özel Sayısı*, Cilt 21, Sayı 82, 271-297.
- Soysal, Levent (1983) "'Folklorun Teorisi' Nedir?", *Folklorla Doğru*, Ocak-Şubat-Mart; Cilt 5; Yıl 13; Sayı 53, 49-53.
- Tan, Nail (2016) "Türkiye'de Kamu Yönetiminde Halk Bilimi Biriminin 50. Yılı", *Folklor/ Edebiyat Dergisi*, Cilt 22, Sayı 85, 229-239.
- Thompson, Stith (1940) "Folklore and Literature", *PMLA*, Vol. 55, No. 3, September, 866-874.
- Thoms, William John (1994) "Folklor", Çev.: Serpil Aygün), *Folklor/Edebiyat Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 52-54.
- Toelken, J. Barre (1968) "The Folklore of Academe", *The Study of American Folklore* içinde, Jan Harold Brunvand (Ed.), New York, W. W. Norton & Company Inc.
- Sims, Martha – Stephens, Martine (2011) *Living Folklore –An Introduction to the Study of People and Their Traditions*, Utah, USU Press.
- Stefano, Michelle L. (2016) "Critical Heritage Work: Public Folklore in the United States", *International Journal of Heritage Studies*, 22:8, 585-587.
- Şanlıer Yüksel, İlke (2013) "İletişim Etnografisinde Katılımcı Fotoğraf: Kendine Bakan Saha", *Sahannın Sesleri –İletişim Araştırmalarında Etnografik Yöntem* içinde, Hakan Ergül (Der.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Zakić, Mirjana (2010) "The Second All Russian Congress of Folklorists –National Republican Centre for Russian Folklore –Moscow, 1-5 February 2010", Trans. by Goran Kapetanović, *New Sound –International Journal of Music*, 36, 169-171.
- Zarifoglu, Cahit (2017) *Yaşamak*, İstanbul, Beyan Yayınları.
- Zeitlin, Steven J. (2000) "I'm a Folklorist and You're Not: Expansive versus Delimited Strategies in the Practice of Folklore", *The Journal of American Folklore*, Vol. 113, No. 447, 3-19.